ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Η Β΄ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Ἡ μετάκλησις ξένων διευθυντῶν ὀρχήστρας, ποὺ κατέστησεν ἀπαραίτητον γιὰ τὴν συνέχισιν τῶν συμφωνικῶν μας συναυλιῶν ἡ ἀπουσία τοῦ Μητροπούλου ἔχει ἀναντιρρήτως καὶ τὰ πλεονεκτήματά της. Γιατί, μολονότι ἀναγνωρίζω καὶ ἐκτιμῶ τὴν ἀξίαν καὶ τὰ πολύτιμα προσόντα τοῦ διευθυντοῦ μας, νομίζω, πὼς εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ νὰ μορφωθῇ ἡ καιλαισθησία τοῦ κοινοῦ νὰ μὴν τὸ ὑποχρεώνωμε ν' ἀκούῃ πάντα μιὰ μονάχα ἄποψιν. Καὶ ἀκριβῶς, ἐπειδὴ στὴν ἀπόδοσιν τῆς μουσικῆς δὲν ὑπάρχει ἕνας ἀπόλυτος κανὼν ἀλλὰ κανονίζονται ὅλα καὶ ἐξαρτῶνται μόνον ἀπὸ τὴν προσωπικὴν ἄποψιν καὶ ἀντίληψιν τοῦ ἀναδημιουργοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναπτυχθῇ ἡ ἱκανότης πρὸς ἐκτίμησιν τῆς πραγματικῆς ποιότητος παρὰ μόνον, ὅταν δίδεται καὶ ἡ δυνατότης πρὸς σύγκρισιν. Δὲν εἶναι φυσικὰ ἐκπληκτικόν, ὅτι ἐδῶ, σ' ἕνα τόπο χωρὶς μουσικὴ παράδοσι ἡ ἱκανότης αὐτὴ λείπει. Συνηθέστατα λοιπὸν γιὰ τὰς μουσικὰς ἐμφανίσεις καὶ γιὰ τὴν ἀξία τους ἐκφέρονται γνῶμες μὲ διασύνη καὶ ἐπιπολαιότητα. Ἡ καλαισθησία, ἡ ὀρθὴ κρίσις δὲν μπορεῖ νὰ μορφωθῇ παρὰ μὲ συχνὲς, προσεχτικὲς καὶ πρὸ πάντων ἐλεύθερες ἀπὸ προκατάληψι ἀκροάσεις.

Ἡ τύχη λοιπὸν αὐτὴ μᾶς παρουσιάζεται ἐφέτος. Πρόκειται ἆρα γε νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν;

Ἡ δευτέρα συμφωνικὴ τῶν Συνδρομητῶν μᾶς ἔδωσε τὴν εὐχαρίστησι τῆς πολύτιμης γνωριμίας μας μὲ τὸν γνωστὸν διευθυντὴν τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ὠδείου Παρισίων Charles Munch.

Δὲν πρέπει φυσικὰ νὰ λησμονήσωμε κάτι: Ὁποιοσδήποτε θὰ εἶχε τὴν τύχη νὰ διαδεχθῇ τὸν Μπροῦνο Βάλτερ θὰ βρισκόταν σὲ μία θέσι δυσάρεστη καὶ δύσκολη. Ἡ σύγκρισις μὲ τὴν καλλιτεχνικὴ ἔντασι ποὺ εἶχε τὴ δύναμι νὰ δημιουργήσῃ ἐκεῖνος θὰ ἀπέβαινε μοιραία καὶ γιὰ ὁποιονδήποτε ἄλλον. Πρέπει λοιπὸν πρῶτα νὰ προσπαθήσωμε νὰ ἀπελευθερωθοῦμε ἀπὸ τὶς δυνατὲς ἐντυπώσεις τῶν δύο συναυλιῶν του γιὰ νὰ φθάσωμε σὲ μιὰ ὁπωσδήποτε δίκαια ἐκτίμησι τῆς ἀξίας τῆς μουσικώτατης προσωπικότητος αὐτοῦ τοῦ ἀρχιμουσικοῦ. Γιατί, ὅτι ὁ **Munch** εἶναι ἕνα μουσικὸς μὲ ἀξιοσημείωτα προσόντα εἶναι ἐκτὸς πάσης συζητήσεως. Εἶναι μιὰ εὐαίσθητη, ἴσως μάλιστα ὑπερευαίσθητη φύσις, ποὺ διαισθάνεται καὶ ζῇ ἀσυγκρίτως καλλίτερα μέσα στὶς διακριτικὲς φωτοσκιάσεις καὶ τοὺς ἐμπρεσσιονιστικοὺς λυρισμοὺς τῆς νεώτερης γαλλικῆς τέχνης παρὰ μέσα στὸν ρωμαλέον - φλογερὸ συμφωνικὸ κόσμο τοῦ Σοῦμαν.

Μὲ τὶς συμφωνίες τῶν ρωμαντικῶν παρουσιάζεται πάντα τὸ ἴδιο πρόβλημα. Οἱ ἰδέες εἶναι δυνατές, ὁ σκελετὸς ἀδύνατος. Ἡ ὑπερβολή, ἡ αἰσθηματικὴ δυναμικότητα, σκοτίζει τὸ βλέμμα γιὰ τὴν ἀπαραίτητη ἀναλογία. Ἡ ἀρχιτεκτονική τους ἔχασε τὴ μεγάλη γραμμή. Δὲν εἶναι πιὰ οἱ σχεδιασταὶ τῆς ἄλλοτε. Γίνονται ζωγράφοι. Ἐδῶ περισσότερο παρὰ ὁπουδήποτε ἀλλοῦ ὁ διευθυντὴς πρέπει νὰ ὑποβοηθήση ἀνακεφαλαιώνοντας τὴν μουσικὴ ἐξέλιξι ἐπὶ τοῦ βασικοῦ κεντρικοῦ σημείου, ἐπὶ τῆς κυρίως ἰδέας. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔλειπε ἀπὸ τὴν ἀπόδοσι τοῦ **Munch** στὴν τετάρτη συμφωνία τοῦ Σοῦμαν. Χανόνταν πάρα πολὺ στὶς λεπτομέρειες. Δὲν μποροῦσε ν' ἀντισταθῇ στὸν δυνατὸ πειρασμὸ νὰ σταματᾷ ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ νὰ ἀπολαμβάνη τὴ μεθυστικὴ εὐωδία τῆς μελωδικῆς γραμμῆς τοῦ Σοῦμαν μὲ ὅλην του τὴν ψυχήν. Ἔτσι μποροῦσε νὰ ἔχη ἀναντίρρητα ἀπολύτως γοητευτικὰς στιγμάς, ἀλλὰ τοῦ ἔλειψε τὸ ἑνιαῖον σύνολον.

Ἐντελῶς ἀντίθετα στὸν Ντεμπυσσοῦ καὶ τὸν Ραβέλ. Ἐδῶ ἔλαμψε ὁλοφάνερα τὸ φυσικό του λεπτὸ αἴσθημα, ἡ εὐερέθιστη ἀφὴ θὰ μποροῦσα νὰ πῶ γιὰ τὰ χαριτωμένα ὀρχηστρικὰ χρώματα. Ἐδῶ πλέον ἡ φυσική του τάσις νὰ ἀναλύη καὶ νὰ λεπτολογῇ τοῦ ἔγινε θετικὸς παράγων ἐπιτυχίας. Γιατὶ σ' αὐτὴ τὴ μουσικὴ τῆς ἁρμονικῆς συγκολλήσεως καὶ παραθέσεως ἠχητικῶν ἀκινήτων μορφῶν καὶ εἰκόνων, τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ὀρθὸν φωτισμὸν τῶν χωριστῶν μερῶν τοῦ συνόλου. Αἴ, λοιπόν, αὐτὸ τὸ κατώρθωσε ὁ **Munch** μὲ τρόπον πραγματικῶς ὑποδειγματικὸν καὶ ἔτσι ἡ ὑπέρλεπτη ἀναδημιουργία του τῶν τριῶν γοητευτικῶν ἐντυπώσεων εἰς τὴν «Θάλασσαν» τοῦ Ντεμπυσσοῦ καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀπόδοσις τῆς συναρπαστικῆς Ἀποθεώσεως τοῦ Βάλς τοῦ Ραβὲλ εἶχαν μιὰ μοναδικὴ ἐπιτυχία γεμάτη πειστικότητα.

Τὸ ἄστρο ὅμως τῆς βραδυᾶς ἦταν φυσικώτατα ὁ Νατὰν Μιλστάϊν, ὁ βιολονίστας μὲ τὴν παγκόσμια φήμη, ποὺ μαζὶ μὲ τὸν Μένουιν φαίνονται οἱ ἐνδεδειγμένοι διάδοχοι τοῦ Χούμπερμαν καὶ τοῦ Κράϊσλερ. Ἔχει πραγματικῶς ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ μεγάλου βιρτουόζου: Ἕνα ἦχο γεμᾶτο, ἀνθηρότατο, πλούσιον σὲ ὑλικό, ποὺ διατηρεῖται μὲ μίαν ἀσύγκριτον φυσικότητα, ἴδιος εἰς ὅλας τὶς διαβαθμίσεις τῆς δυναμικότητος, χωρὶς νὰ χάνῃ ποτὲ οὔτε ἴχνος ἀπὸ τὴν αἰσθητικήν του ὡραιότητα. Μίαν τεχνικὴν τῶν δακτύλων ποὺ ἐγγίζει τὸ σημεῖον τῆς ἀπιθανότητος. Μιὰ ἐλαφρότητα καὶ εὐχέρεια τῆς δοξαριᾶς ποὺ φαίνεται ἀνυπέρβλητη, γνήσια μουσικότητα, ἀπέραντη εὐφυΐα, δύναμιν ἰδιοσυγκρασίας καὶ αὐτὴν τὴν ἀκατανίκητον θέλησιν τοῦ θριαμβευτοῦ ποὺ κατακτᾷ ἀμέσως ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμή. Γιὰ τὸ κοντσέρτο τοῦ Τσαϊκόφσκυ, γεμᾶτο ἀπὸ διαβολεμένες δυσκολίες ἦταν πραγματικῶς ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ κανεὶς ἰδεωδέστερον ἑρμηνευτήν. Τραγουδοῦσε τὸ βιολὶ αὐτὸ καὶ ἐπάλλετο καὶ ἀκτινοβολοῦσε καὶ ἔλαμπε καὶ προκαλοῦσε ἴλιγγο καὶ ἐθάμβωνε μὲ τρόπον ποὺ ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἀκούστηκε.

Δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ ὅτι τὰ σήματα τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς ἐπιδοκιμασίας δὲν κατώρθωναν νὰ καταπαύσουν καὶ ὅτι ὁ ἀποθεούμενος νεαρὸς καλλιτέχνης ἐχρειάστηκε ἐπανειλημμένως νὰ εὐχαριστήσῃ.

ALEX THURNEYSSEN

—*—